

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ

1. Συνεργασία

Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο

Βασιλική Μαντζουράτου,
 Νηπιαγωγός, MSc,
 Υπεύθυνη Πολιτιστικών Θεμάτων ΔΠΕ Αχαΐας

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Το παρόν πρόγραμμα εντάσσεται στον κύκλο «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ: Κοινωνική Συναισθηση και Ευθύνη», πιο συγκεκριμένα στην επιμέρους θεματική ενότητα της προώθησης του αλληλοσεβασμού και της συνεργασίας και απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου. Ωστόσο, εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στην Α΄ και Β΄ Δημοτικού σχολείου μπορούν να υλοποιήσουν τα προτεινόμενα εργαστήρια, ενδεχομένως τροποποιώντας συγκεκριμένα σημεία, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας της τάξης τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι να προωθήσει την έννοια της συνεργασίας στο νηπιαγωγείο. Στόχοι είναι τα παιδιά να συνεργαστούν με δραστηριότητες ανά ζεύγη, μικρές ή μεγαλύτερες ομάδες προκειμένου να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας.

Στα εργαστήρια μέσα από ποικίλες δραστηριότητες αξιοποιούνται τεχνικές θεάτρου, δραματοποίηση, φύλλα εργασίας, κατασκευές, εικόνες και θεατρικό παιχνίδι. Το εργαστήριο ξεκινά με εισαγωγικά παιχνίδια για την προθέρμανση και τη συγκρότηση ομάδας, παρουσίαση και συμφωνία για το στόχο του εργαστηρίου, τη μεθοδολογία και τη δεοντολογία του. Ακολουθούν δραστηριότητες ανίχνευσης, διδασκαλίας, εμπέδωσης αξιολόγησης και μεταγνώσης.

Το κάθε εργαστήριο προτείνεται για μια διδακτική ώρα στο νηπιαγωγείο (45 λεπτά στο πρωινό τμήμα ή 40 λεπτά στο ολοήμερο).

Οι στόχοι του προγράμματος προσδιορίζονται βάσει των Δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα και πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τις εξής κατηγορίες: Δεξιότητες Μάθησης, Δεξιότητες Ζωής, Δεξιότητες του Νού και Δεξιότητες της Τεχνολογίας και της Επιστήμης. Στα προτεινόμενα εργαστήρια δίνεται κυρίως έμφαση στην ανάπτυξη Δεξιοτήτων Μάθησης και πιο συγκεκριμένα Δεξιοτήτων Επικοινωνίας Κριτικής σκέψης και Συνεργασίας στην Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Κοινωνικής Ζωής: Κοινωνικές Δεξιότητες, Ενσυναίσθηση Προσαρμοστικότητα, Υπευθυνότητα και Πρωτοβουλία και στις Δεξιότητες του Νου Στρατηγική Σκέψη Επίλυση Προβλημάτων Μελέτη Περιπτώσεων και Κατασκευές.

Τα εργαστήρια απευθύνονται σε μαθητές και μαθήτριες νηπιαγωγείου. Έχουν ευελιξία ως προς το ότι κάποιες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να παραληφθούν - εάν δεν ελκύουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών, και αντίστοιχα νέες δραστηριότητες που θεωρούνται ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες της ομάδας τη συγκεκριμένη στιγμή μπορούν να ενσωματωθούν στο πρόγραμμα και να συσχετιστούν με τους στόχους που επιδιώκονται.

Στα επτά εργαστήρια του συγκεκριμένου προγράμματος προτείνονται δραστηριότητες από τις εξής κατηγορίες:

Δραστηριότητες γνωριμίας και συγκρότησης ομάδας

Συμβόλαιο Ομάδας

Οργανωμένες δραστηριότητες για το νηπιαγωγείο

Αξιοποίηση διαφόρων μορφών τέχνης

Φύλλα εργασίας που αξιοποιούν πίνακες ζωγραφικής και τις Ρουτίνες Σκέψης μέσω των ρών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Στόχος των συγκεκριμένων φύλλων εργασιών είναι να συσχετιστεί το περιεχόμενο των έργων τέχνης με το περιεχόμενο του θέματος των εργαστηρίων, ώστε να αναπτυχθεί η κριτική ικανότητα, η κριτική σκέψη, να αξιοποιηθεί η τέχνη στη διαδικασία της παρατήρησης, και να υποκινηθεί η σκέψη και το συναίσθημα.

Φύλλα αξιολόγησης σύμφωνα με βάση την περιγραφική αξιολόγηση και το Portfolio Συνοπτικά, τα εργαστήρια έχουν την ακόλουθη δομή:

1^ο εργαστήριο: Δημιουργία ομάδας

2^ο εργαστήριο: Συμβόλαιο της ομάδας

3^ο εργαστήριο: Ανίχνευση, εισαγωγή, προετοιμασία

4^ο εργαστήριο: Ικανότητα επικοινωνίας

5^ο εργαστήριο: Συνεργασία σε ομάδες

6^ο εργαστήριο: Ενσυναίσθηση – επίλυση συγκρούσεων

7^ο εργαστήριο: Δραστηριότητες αξιολόγησης, τελικές ιδέες παιδιών

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Προαπαιτούμενες γνώσεις:

Κρίνεται σκόπιμο τα παιδιά πριν ασχοληθούν με το προτεινόμενο πρόγραμμα να έχουν προηγηθεί πολλές δραστηριότητες συνεργασίας με σταθερά ζευγάρια για κάποιο χρονικό διάστημα ενός ή δύο μηνών. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται ανά βδομάδα να έχουν τα παιδιά σταθερά ζευγάρια. Για μια ολόκληρη εβδομάδα δηλαδή, να ασχολούνται με δραστηριότητες από κοινού με συγκεκριμένο ζευγάρι. Σε αυτή την περίπτωση ο/η νηπιαγωγός καλό είναι να καταγράφει τα ζευγάρια έτσι ώστε να είναι σίγουρος/σίγουρη ότι όλα τα παιδιά έχουν λειτουργήσει με όλα. Το παραπάνω κρίνεται αναγκαίο προκειμένου να ξεκινήσουν σε αυτό το προτεινόμενο πρόγραμμα με τυχαίες υποομάδες ή τυχαία ζευγάρια συνεργασίας.

Επιπλέον, απαραίτητο κρίνεται πριν την έναρξη του προτεινόμενου προγράμματος να έχει γίνει παρουσίαση, επεξεργασία και εξοικείωση των παιδιών με τους κανόνες της τάξης - που γίνονται στην αρχή της χρονιάς. Ειδικότερα απαιτείται εξοικείωση με τους κανόνες που αφορούν το σεβασμό στον άλλο όπως «ζητάω συγνώμη», «ακούω τον άλλον προσεκτικά», «μιλάω χωρίς να διακόπτω» κ.ό.κ.

Προετοιμασία Υλικού:

Για τα συγκεκριμένα εργαστήρια αυτού του προγράμματος δεν απαιτείται ιδιαίτερη προετοιμασία υλικού πέρα από τα αναλώσιμα και τα εύκολα προσβάσιμα υλικά που διατίθενται ήδη σε ένα νηπιαγωγείο.

Επισημαίνεται όμως ότι για τη διευκόλυνση του/της νηπιαγωγού στο πεδίο Υποδειγματικό υλικό: Περιγραφή εργαστηρίων και δράσεων υπάρχει μία παράγραφος (όπου κρίνεται απαραίτητο) η οποία έχει τίτλο «Προετοιμασία δραστηριότητας» και εκεί αναφέρονται με ειδικά bullets όσα πρέπει να έχει προετοιμάσει ο/η νηπιαγωγός για το εκάστοτε εργαστήριο.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ	Νηπιαγωγείο	ΤΜΗΜΑ Πρωινό υποχρεωτικό ή/και προαιρετικό ολοήμερο	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ: 2021-2022
Θεματική	1. Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη	Υποθεματική	Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Νηπιαγωγείο		
Τίτλος	Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο		
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Δεξιότητες Μάθησης: Επικοινωνία (Communication), Κριτική σκέψη (Critical thinking), Συνεργασία (Collaboration) ✓ Δεξιότητες Ζωής: κοινωνικές δεξιότητες/ ενσυναίσθηση προσαρμοστικότητα υπευθυνότητα πρωτοβουλία ✓ Δεξιότητες του νου: Στρατηγική σκέψη Επίλυση προβλημάτων Μελέτη περιπτώσεων Κατασκευές 		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση & Ευθύνη		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Να προετοιμαστούν κινητικά Να επικοινωνήσουν μέσα από την κίνηση και μη λεκτική επικοινωνία</p>	<p>«Ας γνωριστούμε παίζοντας;»</p> 	<p>1^ο εργαστήριο- Συγκρότηση ομάδας: (1 διδακτική ώρα) Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος για ζέσταμα» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με ελεύθερη κίνηση για απελευθέρωση του σώματος και της σκέψης.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού και ταυτόχρονη αξιοποίηση παιχνιδιών συνεργασίας.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Πάρε τη θέση του άλλου αλλά μην πεις κουβέντα!» Πρόκειται για κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού παιχνιδιού.</p>
<p>Να καταγράψουν τους κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας</p>	<p>«Φτιάχνουμε τους κανόνες της ομάδας μας»</p> 	<p>2ο εργαστήριο – Συμβόλαιο ομάδας (1 διδακτική ώρα) Επιδιώκεται η δημιουργία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας, αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών και δεξιότητες που έχει ο εαυτός μας και ο άλλος καθώς και η ανεκτικότητα απέναντι στον άλλον. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p>

		<p>Δραστηριότητα: «Συμβόλαιο της ομάδας» Πρόκειται για δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ όπου θα καταγραφούν οι κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.</p>
<p>Να εκφράσουν τις αρχικές τους ιδέες μέσα από το σχέδιο και την προφορική παρουσίαση των σχεδίων. Να αναστοχαστούν και να αξιολογήσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας και συνεργασίας που αξιοποιούν.</p>	<p>«Η αρχική μου ιδέα...!» </p>	<p>3^ο εργαστήριο- Ανίχνευση αρχικών ιδεών (1 διδακτική ώρα) Επιδιώκεται η ανίχνευση αρχικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της συνεργασίας και καταγραφή αυτών από τη νηπιαγωγό ατομικά Η προτεινόμενη δραστηριότητα επιγραμματικά (αναλύεται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής: Δραστηριότητα: «Η αρχική μου ιδέα...!» Πρόκειται για δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και συνέντευξη «στο αυτί».</p>
<p>Να επικοινωνήσουν μέσα από διάφορες συμβάσεις με: κινήσεις, ήχους, γλώσσα του σώματος ελεύθερους αυτοσχεδιασμούς χωρίς οπτική επαφή Να συνεργαστούν σε δυο επίπεδα: Ανά ζεύγη Σε μικρές υποομάδες Να αναστοχαστούν και να αξιολογήσουν τις στρατηγικές επικοινωνίας και συνεργασίας που αξιοποιούν.</p>	<p>Ικανότητες επικοινωνίας </p>	<p>4^ο εργαστήριο- Ικανότητες επικοινωνίας: (1 διδακτική ώρα) Όλες οι δραστηριότητες του 4^{ου} εργαστηρίου περιέχουν συνεργασία σε δυο επίπεδα: ανά ζεύγη και σε μικρές υποομάδες. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής: Δραστηριότητα 1^η: «Καλωσορίζοντας τους εξωγήινους! » Πρόκειται για δραστηριότητα συνεργασίας ανά ζεύγη. Ελεύθεροι αυτοσχεδιασμοί και τεχνικές θεάτρου. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια. Αξιοποίηση τις ρουτίνας σκέψης – καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p>

		<p>Δραστηριότητα 2^η: «Και οι γάτες είχαν τη δική τους ιστορία!» Πρόκειται για δραστηριότητα συνεργασίας ανά ζεύγη. Ελεύθεροι αυτοσχεδιασμοί και τεχνικές θεάτρου. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Οι Κοντοπυθαρούληδες-εφευρέτες μας δίνουν οδηγίες από μακριά!» Πρόκειται για δραστηριότητα συνεργασίας σε υποομάδες. Δραστηριότητα αυτοσχεδιασμού και κατασκευής. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p>
<p>Να συνεργαστούν σε μικρότερες και μεγαλύτερες ομάδες</p> <p>Να αναστοχαστούν και να συζητήσουν για τις συμπεριφορές που εμποδίζουν ή διευκολύνουν τη συνεργασία σε ομάδες.</p>	<p>Συνεργασία σε ομάδες</p> 	<p>5^ο εργαστήριο- Συνεργασία σε ομάδες: (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Βοήθησε την μπάλα να φτάσει στον προορισμό της» Πρόκειται για Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα συνεργασίας σε ομάδες. Προτείνονται εναλλακτικές ιδέες για διαβαθμισμένο επίπεδο δυσκολίας συνεργασίας. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Ποιος δράκος θα χορέψει καλύτερα;» Πρόκειται για Κινητική δραστηριότητα και δραστηριότητα συνεργασίας σε ομάδες. Αξιοποίηση ρουτίνας σκέψης –καταχώρηση στο Portfolio μαθητή/-τριας. Portfolio μαθητή/-τριας.</p>

<p>Να προτείνουν τρόπους επίλυσης των συγκρούσεων</p> <p>Να προβληματιστούν σε καταστάσεις διαφωνιών και συγκρούσεων, να παρατηρήσουν, να πουν απόψεις και να συζητήσουν πάνω στο αυτό το πρόβλημα δίνοντας εναλλακτικές ιδέες για το πώς μπορεί να επιλυθεί μία διαφωνία.</p>	<p>Ενσυναίσθηση – Επίλυση συγκρούσεων</p> 	<p>6^ο εργαστήριο- Απόκτηση ενσυναίσθησης και επίλυση συγκρούσεων (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Υπάρχει και άλλος τρόπος;» Πρόκειται για δραστηριότητα συζήτησης στην Ολομέλεια με αφορμή ένα Φύλλο Εργασίας με τις Ρουτίνες Σκέψης.</p>
<p>Να εκφράσουν τις ιδέες τους για την έννοια της συνεργασίας επιχειρώντας να δώσουν ένα διαφορετικό τέλος μέσα από το σχέδιο και την προφορική παρουσίαση των σχεδίων.</p> <p>Να αξιοποιήσουν στρατηγικές επίλυσης συγκρούσεων προκειμένου να σχεδιάσουν σε ένα χαρτί με την υποομάδα τους την ιστορία.</p> <p>Να εντοπίσουν την πρόοδό τους και να συζητήσουν για τον τρόπο για τον οποίο την πέτυχα.</p>	<p>Δραστηριότητες Αξιολόγησης – Τελικές ιδέες παιδιών</p> 	<p>7ο εργαστήριο - «Η τελική μου ιδέα... 'στο αυτί'»!: (1 διδακτική ώρα)</p> <p>Επιδιώκεται η αποτύπωση των τελικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της συνεργασίας και αντιπαραβολή των αρχικών και τελικών ιδεών των παιδιών.</p> <p>Οι προτεινόμενες δραστηριότητες επιγραμματικά (αναλύονται στο Υποδειγματικό υλικό – Προτεινόμενα εργαστήρια και δράσεις) είναι οι εξής:</p> <p>Δραστηριότητα 1^η: «Τι γίνεται μετά;» Πρόκειται για δραστηριότητα σύνθεσης ιστορίας με συνεργασία ομάδας.</p> <p>Δραστηριότητα 2^η: «Φτιάξτε σε ομάδες το παραμύθι» Πρόκειται για δραστηριότητα εικονογράφησης της ιστορίας σε υποομάδες.</p> <p>Δραστηριότητα 3^η: «Η τελική μου ιδέα... 'στο αυτί'!» Πρόκειται για δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και συνέντευξη «στο αυτί».</p>

		<p>Αντιπαράβολή στην Ολομέλεια αρχικών και τελικών ιδεών.</p> <p>Σημειώνουμε ότι οι ατομικές καταγραφές και τα ιχνογραφήματα μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio.</p>
--	--	---

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις

1. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014α) *Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1947>
2. Υ.ΠΑΙ.Θ./Ι.Ε.Π. (2014β) *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανασύρθηκε από: <http://repository.edulll.gr/1859>
3. ΥΠ.Ε.Π.Θ./Π.Ι. (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ) και πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β. Νέο Αναλυτικό βιβλιογραφία Όπως αναφέρεται στο ΠΠΣ Νηπιαγωγείου (2014, 1^ο μέρος)
4. <https://ekpaideushdixwsoria.com>
5. Συμβούλιο της Ευρώπης <https://www.coe.int/en/web/children/gre>

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- ✓ **ΟροΠαιδίο**-Εκπαιδευτικά Προγράμματα για παιδιά & εκπαιδευτικούς μέσα από βιωματικές τεχνικές: www.oropaidio.gr
- ✓ Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση: <https://theatroedu.gr>

Αξιολόγηση Εργαστηρίου → Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση- Εκδηλώσεις διάχυσης

Διάχυση όλου του ή μέρους του προτεινόμενου προγράμματος μπορεί να γίνει με:

- ✓ παρουσίαση στη σχολική κοινότητα ή στην τοπική κοινότητα
- ✓ παρουσίαση σε εκδηλώσεις αντίστοιχες οργανωμένες από το Δήμο ή τον Πολιτιστικό Οργανισμό του Δήμου
- ✓ παρουσίαση κάποιο παραγόμενο θεατρικό δρώμενο στη σχολική μονάδα ή στην ευρύτερη τοπική κοινωνία
- ✓ συμμετοχή του τμήματος που θα υλοποιήσει το πρόγραμμα σε κάποια έκθεση ζωγραφικής ή κατασκευών έργων παιδιών

Φυσικά μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Σημειώσεις:

Οι δραστηριότητες ανά εργαστήριο είναι σχεδιασμένες ώστε να μεταβαίνουν τα παιδιά ομαλά από τη μια στην άλλη και να υπάρχει μια σύνδεση με βάσει τους στόχους και την ολοκλήρωση του εργαστηρίου.

Το παρόν πρόγραμμα έχει ευελιξία ως προς κάποιες λεπτομέρειες στις δραστηριότητες και μπορεί να αναπροσαρμοστεί ως προς τις προτεινόμενες ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας και τις ιδιαιτερότητες των παιδιών. Διευκρινίζεται ότι ο/η νηπιαγωγός μπορεί να ενσωματώσει εναλλακτικούς τρόπους υλοποίησης μέρος των δραστηριοτήτων (όχι όμως να αντικαταστήσει όλες τις δραστηριότητες) αρκεί να συσχετίζει πάντοτε τις τροποποιήσεις με τους στόχους που επιδιώκονται σε κάθε εργαστήριο.

Για παράδειγμα, θα μπορούσε στις κινητικές δραστηριότητες να υπάρξει ευελιξία ως προς την αξιοποίηση συγκεκριμένων μουσικών ή τρόπων διαχείρισης της δραστηριότητας με τα μπαλόνια κ.ό.κ.

Η παραπάνω διευκρίνιση κρίνεται απαραίτητη καθώς λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Επισημαίνεται, ότι επειδή πρόκειται για πρόγραμμα ανάπτυξης δεξιοτήτων συνεργασίας είναι σημαντικό όταν ανατίθεται σε μία υποομάδα παιδιών ή σε κάποια παιδιά να κάνουν κάτι να αφήνουμε τα παιδιά να συζητούν, να παρακολουθούμε ποιος από την ομάδα αναλαμβάνει περισσότερο πρωτοβουλία, ποιος παρακινεί τους άλλους, αν υπάρχουν κάποια παιδιά που δεν αναλαμβάνουν πρωτοβουλία μέσα στην ομάδα, αν υπάρχουν κάποια παιδιά που δεν επιτρέπουν σε άλλα να εκφράζουν τη γνώμη τους κ.ό.κ.

Όλα αυτά είναι στοιχεία που μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο από τους εκπαιδευτικούς στην περιγραφική αξιολόγηση (παρατήρηση παιδιών και καταγραφές), όσο και από τα παιδιά στην αυτό- και ετερό-αξιολόγηση.

Σε δραστηριότητες ανάθεσης εργασίας σε υποομάδες προκειμένου να επιτευχθεί ένας στόχος, δίχως συνεχείς παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών (εκτός εάν κρίνεται αναγκαίο) τα παιδιά βοηθούνται καλύτερα στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας, επίλυσης προβλημάτων και συγκρούσεων, ανάπτυξη δεξιοτήτων ενσυναίσθησης και ικανοτήτων επικοινωνίας.

Επιπλέον, διευκρινίζεται ότι κρίνεται σκόπιμο ο/η εκπαιδευτικός καθ' όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων που δίνει στα παιδιά να παρατηρεί και να καταγραφεί. Η κάθε δραστηριότητα του προτεινόμενου προγράμματος αποτελεί αντικείμενο προς παρατήρηση και προς αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό και αυτό-αξιολόγηση και ετερο-αξιολόγηση από τους/τις μαθητές/-τριες.

Στις αναλυτικές περιγραφές των εργαστηρίων, και πιο συγκεκριμένα σε δραστηριότητες που αφορούν ανάληψη εργασιών από ζευγάρια ή μικρές ομάδες μαθητών/-τριων, υπάρχει αναφορά σε **εναλλακτικές ιδέες υλοποίησης των δραστηριοτήτων και σε αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας της συνεργασίας**. Αυτά προτείνονται για να μπορεί το προτεινόμενο πρόγραμμα να ανταποκριθεί στις ανάγκες περισσότερων ομάδων μαθητών/-τριών και για

να μπορεί ο/η νηπιαγωγός να κρίνει και να επιλέγει το βαθμό δυσκολίας στον οποίο μπορεί η ομάδα της τάξης της να ανταποκριθεί.

Κατά τη διάρκεια των κινητικών δραστηριοτήτων είναι σημαντικό οι οδηγίες είναι σαφείς και σύντομες στα παιδιά. Τις παύσεις της μουσικής τις διατηρούμε για λίγα δευτερόλεπτα σύμφωνα με τις οδηγίες της δραστηριότητας για να μη χάνει το ρυθμό της. Επίσης σημαντικό είναι κάθε κινητική δραστηριότητα να διαρκεί τόσο όσο να επιτύχουμε τους στόχους μας αλλά και να μη χαθεί το ενδιαφέρον των παιδιών. Οι παραπάνω διευκρινίσεις αφορούν γενικές οδηγίες για τις κινητικές δραστηριότητες. Ωστόσο, πάντα πρέπει να σεβόμαστε τις ανάγκες της εκάστοτε ομάδας και να εκμεταλλευόμαστε το «τυχαίο».

Στο παρόν προτεινόμενο πρόγραμμα, και πιο συγκεκριμένα στο πεδίο όπου αναφέρονται ενδεικτικές δραστηριότητες για το portfolio μαθητή/-τριας, αναφέρονται κάποιες ιδέες ως παραδείγματα. Σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο φάκελος ανήκει στο παιδί. Αυτό σημαίνει ότι ο/η νηπιαγωγός και το παιδί μαζί χρειάζεται να αποφασίζουν και να καταχωρίζουν υλικό στον ατομικό του φάκελο.

Υποδειγματικό Υλικό - Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

1^ο εργαστήριο- Συγκρότηση ομάδας:

Στόχος του συγκεκριμένου εργαστηρίου είναι η ευαισθητοποίηση και η συγκρότηση ομάδας.

Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσικές έντονες και χαρούμενες σε cd-player ή υπολογιστή (δυνατότητα υψηλής έντασης ήχου μουσικής)
- ✓ έχουμε διαμορφώσει πριν αρχίσουμε το 1^ο εργαστήριο, έναν κύκλο με καρτέκια. Οι καρτέκλες είναι σε αριθμό μία λιγότερη από όσα είναι τα παιδιά στην τάξη.

Δραστηριότητα 1^η : «Αισθητικοκινητική δράση –χρήση σώματος για ζέσταμα» (κινητική δραστηριότητα)

Στόχος να κινηθούν ελεύθερα και να απελευθερώσουν το σώμα και τη σκέψη.

Περπατήματα ελεύθερα χωρίς μουσική-κάνω όποια κίνηση θέλω-ήχος στοπ

Περπατήματα ελεύθερα κάνω ό,τι θέλω ήχος στοπ και ένας ήχος. Κίνηση – ήχος – στοπ-κίνηση που μου αρέσει. Επανάληψη όνομα μαζί.

Δραστηριότητα 2^η : «Αισθησιοκινητική δράση –χρήση σώματος ως εκφραστικό μέσο» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού και ταυτόχρονη αξιοποίηση παιχνιδιών συνεργασίας)

Στόχος να κινηθούν ελεύθερα και να εκφραστούν μέσω του σώματός τους και της χρήσης σύντομου λόγου.

Μουσική και...ΣΤΟΠ! Μόλις η μουσική ξανά αρχίσει «κινούμαι στο ένα πόδι» ...ΣΤΟΠ... «κινούμαι με τα πόδια λυγισμένα» ΣΤΟΠ «κινούμαι βιαστικά... ΣΤΟΠ ...νυσταγμένα... ΣΤΟΠ..φοβισμένα.....» κ.ο.κ. ΣΤΟΠ «τώρα κινούμαι όπως θέλω εγώ και παρατηρώ την κίνηση των άλλων γύρω μου παρατηρώ με ποιου συμμαθητή μου την κίνηση ταιριάζει η δική μου κίνηση και στο επόμενο ΣΤΟΠ γίναμε ζευγάρι»

Μένουν όλοι ακίνητοι, έπειτα ο/η νηπιαγωγός αγγίζει κάποιο ζευγάρι και του λέει να μας συστηθεί από κοινού δηλαδή να πούνε τα ονόματά τους και οι δύο αλλά μοιράζοντας τις λέξεις π.χ. ο Α λέει **Με** Β λέει **λένε** ο Α λέει **Μαρία** ο Β λέει **και** ο Α λέει **εμένα** ο Β λέει **με** ο Α λέει **λένε** και ο Β λέει **Γιώργο** ο Α λέει **και** Β λέει **μου** ο Α λέει **αρέσει** ο Β λέει **το** ο Α λέει **κόκκινο**.

Επανάληψη όλη η ομάδα. Όλοι να πουν όλοι να κάνουν. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ: ενδιαμέσα να υπάρχει έντονη μουσική και κίνηση.

Δραστηριότητα 3^η : «Πάρε τη θέση του άλλου αλλά μην πεις κουβέντα!» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση παιχνιδιών Α΄ φάσης Θεατρικού Παιχνιδιού)

Στόχος είναι να δοθεί έμφαση στα αντανακλαστικά και στο ζέσταμα του σώματος, τα οποία είναι στοιχεία που βοηθούν στην προετοιμασία της ομάδας.

Κάθονται στον κύκλο με τις καρτέκλες (που έχουμε διαμορφώσει από πριν). Κάθονται όλοι στις καρτέκλες ΕΚΤΟΣ από έναν ο οποίος θα πρέπει στη διάρκεια του παιχνιδιού να βρει καρτέκλα να κάτσει και να αφήσει άλλον όρθιο.

Το παιχνίδι απαιτεί γρήγορα αντανακλαστικά και συνεργασία χωρίς λόγια. Στόχος είναι κάθε παιδί να αλλάξει καρτέκλα και να βρει μία άλλη χωρίς να χάσει τη θέση του. Για να γίνει αυτό πρέπει η ομάδα να είναι σιωπηλή και να κοιτάζεται μόνο στα μάτια. «Κοιτάζω τους άλλους γύρω μου στα μάτια και όταν νιώθω ότι κάποιος είναι έτοιμος να αλλάξει μαζί μου καρτέκλα

προσπαθώ να έχω οπτική επαφή μαζί του να συνεννοηθώ χωρίς να μιλήσω και την κατάλληλη στιγμή να σηκωθούμε και οι δύο να ανταλλάξουμε γρήγορα θέσεις προτού προλάβει ο όρθιος να καθίσει σε κάποια από αυτές».

Η δραστηριότητα αυτή ενθαρρύνει τη μη λεκτική επικοινωνία την οπτική συνεννόηση και συνεργασία σημαντικό είναι ο καθένας να πάει μόνο στην καρέκλα αυτού με τον οποίον έχει κοιταχτεί. Άρα μόνο δύο άτομα κάθε φορά θα σηκωθούν, όχι ένας. Εξηγούμε στα παιδιά πως δεν αρκεί μόνο να κοιτάξω κάποιον θα πρέπει και αυτός να με έχει κοιτάξει και να έχουμε επικοινωνήσει χωρίς να μιλήσει ο ένας τον άλλον.

2ο εργαστήριο – Συμβόλαιο ομάδας

Στόχος είναι η δημιουργία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας της ομάδας, αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών και δεξιοτήτες που έχει ο εαυτός μας και ο άλλος καθώς και η ανεκτικότητα απέναντι στον άλλον.

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Μουσική χαρούμενη χωρίς λόγια από *La vita e bella* ή *Chocolat*
- ✓ Cd player ή υπολογιστής για αναπαραγωγή ήχου
- ✓ Post it χαρτάκια
- ✓ Υπολογιστής και εκτυπωτής, χαρτιά A4
- ✓ λωρίδες χαρτιού 20 ή 30 εκατοστών μακριές και φαρδιές)

Δραστηριότητα 1^η: «Συμβόλαιο της ομάδας» (δραστηριότητα στην Ολομέλεια με συζήτηση και κολλάζ)

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να συμφωνηθούν και να καταγραφούν οι κανόνες εύρυθμης λειτουργίας της Ομάδας.

Στην Ολομέλεια συζητάμε τους κανόνες καλής λειτουργίας της ομάδας μας κάνουμε μία συζήτηση με τη μορφή ιδεοθυελλας (brainstorming) και ζητάμε από τα παιδιά να προτείνουν κανόνες. Στόχος είναι να προτείνουν τα παιδιά (αλλά μπορεί να προσθέσουμε και εμείς κάποιους ή να τα διευκολύνουμε). Κανόνες μπορεί να είναι για παράδειγμα «σηκώνουμε χέρι για να μιλήσουμε», «ακούω την άποψη του άλλου», «δέχομαι τη γνώμη του άλλου», «δεν αφήνουμε κανέναν μόνο του» «αφήνω και τον άλλον να κάνει κάτι», «μοιράζομαι πράγματα» κ.ό.κ. Ο/η νηπιαγωγός καταγράφει σε δικό της χαρτί τους προτεινόμενους κανόνες.

Στη συνέχεια κάθε παιδί αποφασίζει ποιον κανόνα θα ασχοληθεί και τους ζητούμε να σχεδιάσουν τον κανόνα που έχουν επιλέξει -φροντίζοντας να καλυφθούν και να σχεδιαστούν όλοι οι κανόνες που έχουν συζητηθεί και συμφωνηθεί στην Ολομέλεια.

Όση ώρα τα παιδιά σχεδιάζουν στα post-it, παράλληλα, ο/η νηπιαγωγός -έχοντας καταγράψει τους κανόνες που συμφωνήθηκαν στην Ολομέλεια- τους δακτυλογραφεί στον υπολογιστή, τους εκτυπώνει και τους κόβει σε μικρή διάσταση έτσι ώστε, να τους κολλήσει ως υπότιτλους στα αντίστοιχα post-it των παιδιών στο «Δέντρο της Ομάδας».

Δραστηριότητα 2^η: «Χαρίζω στον εαυτό μου και στον άλλον κάτι θετικό» (κινητική δραστηριότητα με αξιοποίηση τεχνικών Θεάτρου)

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι αφενός η αναγνώριση θετικών ιδιοτήτων που διαθέτουν τα ίδια για τον εαυτό τους -ως χαρακτήρες και ως δεξιότητες- με στόχο να

αναπτύξουν μία θετική εικόνα για τον εαυτό τους και αφετέρου η αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών που βλέπουν και θαυμάζουν στους άλλους.

Μετά τη συμπλήρωση του Δέντρου της Ομάδας, βάζουμε μουσική και προτρέπουμε τα παιδιά να σηκωθούν για να χορέψουν σύμφωνα με τη διάθεση που τους προκαλεί η μουσική. Κατά τη διάρκεια της μουσικής, ο/η νηπιαγωγός δίνει οδηγία: «Στην παύση της μουσικής ακουμπώ τον αγκώνα με τον αγκώνα κάποιου άλλου». Η κάθε οδηγία δίνεται σε κάθε παύση της μουσικής γρήγορα, σαν έκπληξη, με σαφήνεια και σύντομη διατύπωση: «ακουμπήστε τους αγκώνες!», «ακουμπήστε τις πλάτες σας!», «χαϊδέψτε το κεφάλι όποιου είναι κοντά σας!» κ.ό.κ. Επιπλέον, το σταμάτημα της μουσικής για την εκτέλεση της οδηγίας δεν πρέπει να ξεπερνά περίπου τα 5-8 δευτερόλεπτα, προκειμένου η δραστηριότητα να έχει πολύ γρήγορο και παιγνιώδη τρόπο. Επαναλήψεις δραστηριότητας με νέες οδηγίες για περίπου 2 λεπτά (εδώ εάν η ομάδα έχει αναπτύξει καλό ρυθμό μπορούν και τα παιδιά να λένε δυνατά μια αντίστοιχη οδηγία σε κάθε στοπ μουσικής).

Στη συνέχεια, αλλάζουμε μουσικό κομμάτι και ενώ συνεχίζεται η ελεύθερη κίνηση με τη μουσική (χωρίς παύσεις), η οδηγία αλλάζει: **«όταν συναντώ κάποιον του λέω κάτι θετικό/όμορφο που έχω και μου αρέσει στον εαυτόν μου»**. Για παράδειγμα **«έχω μακριά μαλλιά»**, **«έχω απαλό δέρμα»**, **«μου αρέσουν τα δάχτυλα στα χέρια μου»** κ.ό.κ. Αφήνουμε αυτήν την οδηγία για 2 λεπτά (ή έως ότου ακούσουμε ότι όλα τα παιδιά ή σχεδόν όλα έχουν καταφέρει να εκφράσουν κάτι θετικό για τον εαυτό τους, χωρίς να μειωθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τη δραστηριότητα και στη συνέχεια δίνουμε την επόμενη οδηγία: **«όταν συναντώ κάποιον του λέω κάτι θετικό/όμορφο που καταφέρνω»**. Για παράδειγμα, **«τρέχω γρήγορα»**, **«κάνω πολύ καλά το κολάζ»**, **«χορεύω με ωραίο ρυθμό»** κ.ό.κ.

Αφήνουμε αυτήν την οδηγία για 2 λεπτά (ή έως ότου ακούσουμε ότι όλα τα παιδιά ή σχεδόν όλα έχουν καταφέρει να εκφράσουν κάτι που καταφέρνουν καλά, χωρίς να μειωθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τη δραστηριότητα και στη συνέχεια δίνουμε την επόμενη οδηγία: «Στην παύση της μουσικής, **χαιρετώ αυτόν που έχω δίπλα μου με μια ευγενική κίνηση και του χαρίζω μια φράση** που πάντα ξεκινά με το **«Σε εσένα μου αρέσει.....»** π.χ. το χρώμα των ματιών σου, ή ..το χαμόγελό σου.... Αφήνουμε αυτήν την οδηγία για δυο λεπτά και έπειτα προχωράμε στην επόμενη –και τελευταία- «Στην παύση της μουσικής, **χαιρετώ αυτόν που έχω δίπλα μου με μια ευγενική κίνηση και του χαρίζω μια φράση** που πάντα ξεκινά με το **«Σε θαυμάζω όταν.....»** π.χ. όταν τρέχεις γρήγορα, όταν καταφέρνεις πολύ καλά το κουτσό, όταν τραγουδάς κ.ο.κ.

Προσπαθούμε στο προτεινόμενο χρόνο να έχουν «χαρίσει» ευγενικούς χαιρετισμούς και θετικές φράσεις όσο περισσότερα παιδιά γίνεται -αν όχι όλα.

3^ο εργαστήριο- Ανίχνευση αρχικών ιδεών

Στόχος του εργαστηρίου είναι η ανίχνευση αρχικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της συνεργασίας και καταγραφή αυτών από τη νηπιαγωγό ατομικά

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ ταμπουρίνο ή τα δυο ξυλάκια
- ✓ Χαρτιά Α4 χρώματος ανοικτού πράσινου –τόσα όσα τα παιδιά της τάξης
- ✓ Μολυβοθήκες –τόσες όσες τα παιδιά της τάξης
- ✓ Χαρτοταινία ή blu tack
- ✓ στην αίθουσα της τάξης ή αλλού χρειάζεται να έχει προβλεφθεί χώρος ελεύθερος για κίνηση)

Προτού ξεκινήσουμε την περιγραφή της δραστηριότητας, σημειώνουμε ότι αυτή η δραστηριότητα ανίχνευσης θα επαναληφθεί στο 7^ο εργαστήριο ως δραστηριότητα Μεταγνώσης (με άλλου χρώματος χαρτιά)

Δραστηριότητα: «Η αρχική μου ιδέα...!» (Δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και συνέντευξη «στο αυτί».)

Στον ελεύθερο χώρο έχουν τοποθετηθεί αραιά απλωμένα παντού πράσινα χαρτιά Α4 και πάνω σε κάθε χαρτί έχει τοποθετηθεί μία μολυβοθήκη με διάφορους μαρκαδόρους. Τα χαρτιά και οι μολυβοθήκες είναι τόσα όσα και τα παιδιά της τάξης.

Ο/η νηπιαγωγός με τη βοήθεια ενός ταμπουρίνου ή με τα δύο ξυλάκια δίνει διάφορους ρυθμούς για περπατήματα στα παιδιά. Η οδηγία είναι κάθε παιδί να κινείται μόνο του διατηρώντας τη σιωπή του περνώντας ανάμεσα από τα απλωμένα στο πάτωμα χαρτιά ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΑ ΠΑΤΑΕΙ και ανάμεσα από τους άλλους. Κατά τη διάρκεια της κίνησής του δε πρέπει να αγγίζει ούτε να μιλά στους άλλους.

Ο ρυθμός που δίνει με το μουσικό όργανο ο/η νηπιαγωγός στην αρχή είναι σταθερός για βάδισμα, χωρίς καμία εναλλαγή. Τα παιδιά προσπαθούν να περνούν από άλλους καλύπτοντας όλες τις πιθανές διαδρομές στο χώρο της αίθουσας. Όταν τα παιδιά καταφέρουν να συγκεντρωθούν και αποκτήσουν έναν καλό ρυθμό βαδίσματος τηρώντας όλες τις οδηγίες (συγκέντρωση, κίνηση σε όλο το χώρο της αίθουσας, μη επικοινωνία με τους γύρω), ο/η νηπιαγωγός δοκιμάζει και διαφορετικούς ρυθμούς με το μουσικό όργανο καθώς και σταματήματα- παύσεις αυτών. Η διατήρηση της παύσης του ρυθμού διαρκεί περίπου 5 δευτερόλεπτα κατά τα οποία δεν πρέπει να ακούγονται ούτε τα παιδιά –όσο γίνεται. Επιδιώκεται η συγκέντρωσή τους.

Ακολουθούν εναλλαγές ρυθμού. Σε κάθε παύση σταματούν κ.ο.κ. Οι ρυθμοί εναλλάσσονται γρήγορα. Όταν ολοκληρωθεί η αυτή η φάση (υπολογίζονται 5 λεπτά), στο τελευταίο σταμάτημα της μουσικής κάθε παιδί επιλέγει σε ποιο πράσινο χαρτί θα σταθεί και κάθεται δίπλα στο χαρτί.

Ζητάμε από τα παιδιά να μας ζωγραφίσουν **ό,τι τους έρχεται στο μυαλό όταν ακούνε τη λέξη συνεργασία**. Προβλέπουμε 10 λεπτά για αυτή τη δραστηριότητα ή αλλιώς όσο χρόνο χρειαστούν για να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά

Ακολουθεί συζήτηση ατομικά με τον/την νηπιαγωγό. Τα παιδιά πρέπει να πουν και να εξηγήσουν στον/στην νηπιαγωγό τι έχουν φτιάξει και τι τους έρχεται στο μυαλό με τη λέξη συνεργασία μυστικά χωρίς να ακούσουν τα άλλα παιδιά «στο αυτί» της κυρίας/ του κυρίου.

Σημειώνουμε ότι αυτές οι ατομικές καταγραφές και τα ιχνογραφήματα μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio καθώς και να αξιοποιηθούν πάλι στο 7^ο εργαστήριο για αντιπαραβολή αρχικών και τελικών ιδεών)

4^ο εργαστήριο- Ικανότητες επικοινωνίας:

Στόχος του εργαστηρίου είναι οι μαθητές/-τριες μέσα από διάφορες συμβάσεις να προσπαθούν να επικοινωνήσουν ποικίλους τρόπους όπως εξωλεκτικά, με κινήσεις, ήχους, ήχους, εκφράσεις προσώπου, με γλώσσα ακαταλαβίστικη μέσω αυτοσχεδιασμών, να μεταφέρουν μηνύματα μέσω σχεδίου και τέλος να επικοινωνήσουν λεκτικά χωρίς όμως να έχουν οπτική επαφή. Όλες οι δραστηριότητες του 4^{ου} εργαστηρίου περιέχουν συνεργασία σε δυο επίπεδα: ανά ζεύγη και σε μικρές υποομάδες. Επισημαίνουμε ότι ο/η νηπιαγωγός χρειάζεται να έχει το ρόλο του παρατηρητή και να καταγράφει τον τρόπο και τα επίπεδα συνεργασίας των παιδιών και όχι να παρεμβαίνει. Οι μαθητές/-τριες χρειάζεται να βρίσκουν τρόπους και να μοιράζουν αρμοδιότητες στην ομάδα έτσι ώστε να μπορέσουν να συνεργαστούν προκειμένου να ανταποκριθούν στην οδηγία της δραστηριότητας του παιχνιδιού.

Δραστηριότητα 1^η: «Καλωσορίζοντας τους εξωγήινους!» (Δραστηριότητα συνεργασίας ανά ζεύγη. Ελεύθεροι αυτοσχεδιασμοί και τεχνικές θεάτρου. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια)

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Πανί ή γάζα μεγάλου μεγέθους κόκκινου χρώματος (προαιρετικό)

Οι μαθητέ/-τριες έχουν χωριστεί σε δύο ομάδες επιλέγοντας εάν θέλουν να είναι στην ομάδα των εξωγήινων ή στην ομάδα των ανθρώπων/γήινων.

Ξεκινάμε λοιπόν μέσα σε μία σύμβαση και λέμε στα παιδιά ότι: «έχουνε έρθει κάποιοι ωραίοι και γλυκούληδες εξωγήινοι στο σχολείο μας σήμερα με χαρά να μας γνωρίσουν και έχουν πάρα πολλά και ωραία και ενδιαφέροντα πράγματα να μας πουν για τον πλανήτη και τα μέρη που ζούνε. Δυστυχώς όμως δεν μπορούν να μιλήσουν στη δική μας γλώσσα και θα χρειαστούν κάποιον μεταφραστή».

Σε αυτό το σημείο χωρίζουμε τα παιδιά ανά ζεύγη. Πρέπει να είναι ένας εξωγήινος και ένας γήινος μεταφραστής σε κάθε ζευγάρι. Μπορούν τα παιδιά να χωριστούν με δική τους επιλογή ή εάν θεωρούμε ότι είναι πολύ έντονο το φαινόμενο του να πηγαίνουν όλοι με τους φίλους ή με τους οικείους τους μπορεί ο/η νηπιαγωγός να μοιράσει εκείνη ή εκείνος τα ζευγάρια προκειμένου να δώσει την ευκαιρία και τη δυνατότητα και σε άλλα παιδιά να συνεργαστούν μεταξύ του.

Έχουμε διαμορφώσει έναν ωραίο χώρο με ένα κόκκινο μεγάλο πανί (προαιρετικό είναι αυτό) όπου ο γήινος καλωσορίζει τον εξωγήινο και αρχίζει η δράση. Η οδηγία είναι ότι ο εξωγήινος μιλά σε μία γλώσσα ακαταλαβίστικη (αυτοσχεδιάζοντας φυσικά) και λέει μία ή δύο προτάσεις, κάνει παύση δίνοντας χρόνο στον γήινο μεταφραστή του να μεταφράσει στο κοινό όσα έχει ακούσει από τον εξωγήινο. Επισημαίνεται ότι η δραστηριότητα έχει ελεύθερο αυτοσχεδιασμό και τα παιδιά χρειάζεται να αυτοσχεδιάζουν χωρίς να νιώθουν ότι φιλτράρονται ή κρίνονται από τους άλλους όσα λένε. Μπορεί και αυτά που λένε να μην έχουν ειρμό ή λογική σειρά. Αρκεί να καταφέρουν ένα ικανοποιητικό βαθμό συνεργασίας τα ζευγάρια.

Στη συνέχεια **τα παιδιά καλούνται να κάνουν αυτό-αξιολόγηση** επιλέγοντας ένα από τα τρία προσωπάκια αυτό-αξιολόγησης (τα κατάφερα ικανοποιητικά-μέτρια-καθόλου)

Τέλος, **ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης** για να κλείσει η δραστηριότητα με αυτό. Και για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο Portfolio μαθητή/-τριας.

Δραστηριότητα 2^η: «Και οι γάτες είχαν τη δική τους ιστορία!» (Δραστηριότητα συνεργασίας ανά ζεύγη. Ελεύθεροι αυτοσχεδιασμοί και τεχνικές θεάτρου. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια)

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Πανί ή γάζα μεγάλου μεγέθους κόκκινου χρώματος (προαιρετικό)

Αυτή η δραστηριότητα είναι σε συνέχεια της προηγούμενης και ακριβώς μέσα στην ίδια θεατρική σύμβαση με τους εξωγήινους.

Μετά τη φάση της αυτοαξιολόγησης της 1^{ης} δραστηριότητας, συνεχίζουμε και λέμε στα παιδιά ότι οι εξωγήινοι έφεραν μαζί και τις γάτες τους. Τα παιδιά που ήτανε μεταφραστές μεταμορφώνονται σε γάτες και βάζουμε μία μουσική προκειμένου οι γάτες να κινηθούν στο χώρο. Οι εξωγήινοι -που μετά από την παραμονή τους στην γη έμαθαν τελικά να μιλάνε τη γλώσσα μας- κυνηγάνε με τη μουσική τις γάτες, ώσπου ο καθένας να πιάσει από μία γάτα.

Τα ζευγάρια γάτα – εξωγήινος, ο οποίος που τώρα έχει μάθει να μιλάει ελληνικά) κάθονται σε ένα χώρο απέναντι από το κόκκινο πανί. Οι γάτες έχουν και αυτές να μας πουν την ιστορία τους από το μέρος που ζουν και το ταξίδι του. Καλούμε πάλι τα καινούργια ζευγάρια 1-1 στο κόκκινο πανί και με την προηγούμενη ίδια διαδικασία οι γάτες μιλούν στη γλώσσα τους νιαουρίζοντας και κάνοντας κινήσεις και ήχου. Αφήνουν λίγο χρόνο παύση για τους μεταφραστές και οι εξωγήινοι-ιδιοκτήτες τους μας μεταφράζουν τι λένε οι γάτες.

Στη συνέχεια **τα παιδιά καλούνται να κάνουν αυτό-αξιολόγηση** επιλέγοντας ένα από τα τρία προσωπάκια αυτό-αξιολόγησης (τα κατάφερα ικανοποιητικά-μέτρια-καθόλου)

Τέλος, **ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης** για να κλείσει η δραστηριότητα με αυτό. Και για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο Portfolio μαθητή/-τριας.

Δραστηριότητα 3^η: «Οι Κοντοπυθαρούληδες-εφευρέτες μας δίνουν οδηγίες από μακριά!» (Δραστηριότητα συνεργασίας σε υποομάδες. Δραστηριότητα αυτοσχεδιασμού και κατασκευής. Αυτό-αξιολόγηση μαθητών/-τριών σε Ολομέλεια)

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Πολλά ανακυκλώσιμα υλικά επαρκή για να συνθέσουν τα παιδιά αυτοσχέδιες κατασκευές σε 20 λεπτά

Αυτή η δραστηριότητα είναι σε συνέχεια της προηγούμενης και ακριβώς μέσα στην ίδια θεατρική σύμβαση με τους εξωγήινους. Η διαφορά είναι τώρα ότι μέσα στη σύμβαση τους λέμε την εξής ιστορία: «Οι εξωγήινοι και οι γάτες τους άφησαν στον πλανήτη τους τους μοναδικούς κατοίκους που ξέρουν να μιλούν στη γλώσσα μας. Αυτοί οι κάτοικοι είναι

εφευρέτες είναι οι Κοντοπυθαρούληδες-εφευρέτες! Αυτοί λοιπόν, έχουν εφεύρει διάφορες μηχανές που είναι πολύ βοηθητικές ειδικά για τα παιχνίδια των παιδιών! Το πρόβλημα είναι ότι οι Κοντοπυθαρούληδες-εφευρέτες έμειναν στη Χώρα τους στον πλανήτη τους και ο μόνος τρόπος να μας δώσουν τις οδηγίες είναι να μιλήσουμε μέσα από ασυρμάτους.

Τα παιδιά σε αυτό το σημείο διαλέγουν εάν θέλουν να είναι στην ομάδα των Κοντοπυθαρούληδων-εφευρετών ή θέλουν να είναι στην ομάδα των παιδιών που θα πάρουν οδηγίες από τους εφευρέτες μέσω ασυρμάτου χωρίς να τους βλέπουν. Τα παιδιά που θα εκτελούν τις εντολές από τους εφευρέτες θα έχουν διαθέσιμα υλικά στα τραπεζάκια τους έτσι ώστε, σύμφωνα με τις οδηγίες που θα ακούν, να κατασκευάσουν τις μηχανές. Αφού επιλέξουν ομάδες, το κόκκινο πανί που είχε χρησιμοποιηθεί στις προηγούμενες δύο δραστηριότητες υψώνεται από άκρη σε άκρη των τοίχων (προαιρετικό αυτό μπορεί να προσαρμοστεί αναλόγως των συνθηκών ο χώρος για τους εφευρέτες) έτσι ώστε να κρύψει τους Κοντοπυθαρούληδες-εφευρέτες από πίσω. Σκοπός είναι να μην υπάρχει οπτική επαφή μεταξύ των εφευρετών και των παιδιών γιατί οι οδηγίες πρέπει να δίνονται υποτίθεται μέσω Ασυρμάτου.

Με αυτό προσπαθούμε να παρατηρήσουμε και να καταγράψουμε πως θα συνεργαστούν τα παιδιά τόσο μεταξύ τους στην ίδια ομάδα, όσο και ανάμεσα από τις δύο ομάδες χωρίς οπτική επαφή.

Για παράδειγμα, οι Κοντοπυθαρούληδες-εφευρέτες μπορούν να δίνουν οδηγίες και να αναπτύσσεται ένας διάλογος όπως:

- ✓ πάρε τις λωρίδες και τοποθέτησε τις πάνω στο κουτί.
- ✓ σε ποιο σημείο του κουτιού πάνω πάνω;
- ✓ όχι κάτω δεξιά.
- ✓ δεξιά όπως το βλέπω;
- ✓ ναι ναι έτσι πάνω δεξιά. Στη συνέχεια πάρε το μολύβι και σχεδίασε δύο μεγάλους κύκλους κάτω στη λωρίδα
- ✓ που στη λωρίδα;
- ✓ στο πάνω μέρος λωρίδα.
- ✓ στο κάτω;;;
- ✓ όχι στο πάνω!

κ.ο.κ.

Επισημαίνεται, ότι οι διάλογοι είναι αυτοσχεδιαστικοί και οι κατασκευές που θα προκύψουν δεν έχει σημασία να είναι άρτια φτιαγμένες ή να έχουν κάποια λογική και να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Εδώ αξιολογείται ο βαθμός συνεργασίας στην λεκτική επικοινωνία χωρίς οπτική επαφή και φυσικά οι ομάδες που εκτελούν τις εντολές να μπορούν μεταξύ τους να συνεργαστούν επιλύοντας τυχόν συγκρούσεις και διαφωνίες.

Στη συνέχεια **τα παιδιά καλούνται να κάνουν αυτό-αξιολόγηση** επιλέγοντας ένα από τα τρία προσωπάκια αυτό-αξιολόγησης (τα κατάφερα ικανοποιητικά-μέτρια-καθόλου)

Τέλος, **ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης** για να κλείσει η δραστηριότητα με αυτό. Και για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο Portfolio μαθητή/-τριας.

5^ο εργαστήριο- Συνεργασία σε ομάδες:

Στόχος είναι να αναπτύξουν τα παιδιά δεξιότητες συνεργασίας σε μεγάλες ή μικρότερες ομάδες. Επιπλέον, να είναι σε θέση να αξιολογούν τους τρόπους με τους οποίους συνεργάστηκαν ή όχι, εντοπίζοντας σημεία που διευκόλυναν ή δυσκόλεψαν τη συνεργασίας τους

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Το εσωτερικό – κύλινδρο χαρτονένιο- από το ρολό κουζίνας (ένα ανά δυο παιδιά)
- ✓ Κοπίδι
- ✓ Μπαλάκι του πινγκ πονγκ
- ✓ Υφάσματα ή γάζες μεγάλες για να μπορούν να σκεπαστούν έως 5 παιδιά

Δραστηριότητα 1^η: «Βοήθησε την μπάλα να φτάσει στον προορισμό της» (Κινητική δραστηριότητα – Συνεργασία σε ομάδες.)

Κόβουμε τα ρολά από τα χαρτιά κουζίνας κατά μήκος με κοπίδι. Κάθε παιδί παίρνει μισό κομμένο χαρτονένιο κύλινδρο. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες των 5 (ενδεικτικό είναι το νούμερο ανάλογα με τα παιδιά της τάξης)

Ένας από κάθε ομάδα έχει το μπαλάκι. Αυτοί που κρατάνε τα κομμάτια από το χαρτονένιο ρολό θα πρέπει να συνεργαστούν ώστε να τα τοποθετήσουν σε σειρά έτσι ώστε να δημιουργήσουν ένα διάδρομο για να κυλήσει μέσα το μπαλάκι. Το παιδί που έχει το μπαλάκι πρέπει να το ρίξει έτσι ώστε να μπορέσει να κυλήσει σε όλη τη διαδρομή που έχουν δημιουργήσει τα παιδιά με τους κομμένους χάρτινους κυλίνδρους.

Εάν θέλουμε να ανεβάσουμε το βαθμό δυσκολίας συνεργασίας σε αυτήν την δραστηριότητα μπορούν αυτοί που φτιάχνουν τους διαδρόμους να κινούνται στο χώρο ή να χωριστούν σε δύο ομάδες για να φτιάξουνε δύο διαδρόμους (δυο επιπέδων –ένας πιο ψηλά και άλλος πιο χαμηλά στη συνέχεια ου πρώτου) έτσι ώστε να τσουλήσει σε δύο επίπεδα για να φτάσει στο τέλος το μπαλάκι.

Επιπλέον, άλλη μια εναλλακτική εφαρμογή της δραστηριότητας για αυξημένο βαθμό δυσκολίας συνεργασίας (ανάλογα με την ομάδα) είναι να κρατάει ένα άλλο παιδί στο τέλος του χάρτινου διαδρόμου ένα καλάθι για να καταλήξει μέσα σε αυτό το μπαλάκι.

Ακόμα σε πιο δύσκολη εκδοχή ο τελευταίος να φεύγει να πηγαίνει μπροστά όταν ολοκληρώνει την προσπάθειά του ένα παιδί με το μπαλάκι, έτσι ώστε όλα τα παιδιά να περνούν από όλες τις «θέσεις – προσπάθειες» συνεργασίας (ρίξιμο με το μπαλάκι, συνεργασία δημιουργίας διαδρόμου, καλάθι) στην υποομάδα τους.

Όταν όλες οι ομάδες ολοκληρώσουν (υπολογίζουμε ότι οι προσπάθειες και η όλη δραστηριότητα μπορεί να διαρκέσει έως και 20 λεπτά), θα πρέπει τελειώνοντας να κουβεντιάσουν:

- ✓ Τα κατάφερε η ομάδα;
- ✓ Αν ναι, πώς;
- ✓ Αν όχι, γιατί;
- ✓ Τι σας δυσκόλεψε;
- ✓ Τι σας διευκόλυνε;

Στη συνέχεια **τα παιδιά καλούνται να κάνουν αυτό-αξιολόγηση** επιλέγοντας ένα από τα τρία προσωπάκια αυτό-αξιολόγησης (τα κατάφερα ικανοποιητικά-μέτρια-καθόλου)

Τέλος, **ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης** για να κλείσει η δραστηριότητα με αυτό. Και για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο Portfolio μαθητή/-τριας.

Δραστηριότητα 2^η : «Ποιος δράκος θα χορέψει καλύτερα;» (Δραστηριότητα κινητική-Συνεργασία σε υποομάδες.)

Τα παιδιά χωρίζονται πάλι σε υποομάδες και έχουν τις εξής οδηγία:

Χρειάζεται να βρουν τρόπο να συνεργαστούν ώστε φτιάξουν με τα δικά τους σώματα όλα μαζί το σώμα ενός δράκου (κεφάλι, σώμα φτερά ουρά). Όταν συνεννοηθούν και το φτιάξουν θα χρειαστεί με ένα μουσικό κομμάτι που θα ακουστεί να μετακινούνται οι δράκοι στο χώρο σαν να χορεύουν.

Έτσι θα πρέπει να βρουν ένα τρόπο να συνεργαστούν και να μοιράσουν ρόλους και αρμοδιότητες μεταξύ τους (κάποιος να μπει δεύτερος, κάποιος να κάνει την ουρά, κάποιος να κουνάει χορεύοντας στο πλάι τα φτερά του δράκου).

Όταν όλες οι ομάδες ολοκληρώσουν (υπολογίζουμε ότι οι προσπάθειες και η όλη δραστηριότητα μπορεί να διαρκέσει έως και 20 λεπτά), θα πρέπει τελειώνοντας να κουβεντιάσουν:

- ✓ Τα κατάφερε η ομάδα;
- ✓ Αν ναι, πώς;
- ✓ Αν όχι, γιατί;
- ✓ Τι σας δυσκόλεψε;
- ✓ Τι σας διευκόλυνε;

Στη συνέχεια **τα παιδιά καλούνται να κάνουν αυτό-αξιολόγηση** επιλέγοντας ένα από τα τρία προσωπάκια αυτό-αξιολόγησης (τα κατάφερα ικανοποιητικά-μέτρια-καθόλου)

Τέλος, **ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης** για να κλείσει η δραστηριότητα με αυτό. Και για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο Portfolio μαθητή/-τριας.

6^ο εργαστήριο- Απόκτηση ενσυναίσθησης και επίλυση συγκρούσεων

Στόχος του εργαστηρίου είναι να εμπλακούν τα παιδιά σε δραστηριότητες υποθετικών πραγματικών καταστάσεων που περιέχουν προβλήματα διαφωνιών η Συγκρούσεων να προσπαθήσουν να καταλάβουν τους να κατανοήσουν τους άλλους και να συνεργαστούν ώστε να βρουν τρόπους να επιλύσουν τις συγκρούσεις

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ Φύλλο εργασίας με ρουτίνες

Μουσική που σχετίζεται το περιεχόμενό της με συγκρούσεις και διαφωνίες (εδώ προτείνεται το Τραγούδι Διαξιφισμοί Μάριος Φραγκούλης σε στίχους Χρίστος Γ. Παπαδόπουλος και σύνθεση Δημήτρης Μαγκατόπουλος από το album Το φτερό του δράκου.)

Δραστηριότητα 1^η: «Υπάρχει και άλλος τρόπος;» (Δραστηριότητα συζήτησης στην Ολομέλεια με αφορμή ένα Φύλλο Εργασίας με τις Ρουτίνες Σκέψης.)

Η προτεινόμενη δραστηριότητα εδώ βασίζεται σε ένα φύλλο εργασίας με βάση τις Ρουτίνες. Στο Φύλλο Εργασίας υπάρχει μια εικόνα παιδιών που τσακώνονται στο σχολείο. Τα παιδιά καλούνται να προβληματιστούν να παρατηρήσουν και να πουν απόψεις και να συζητήσουν πάνω στο αυτό το πρόβλημα και να δώσουν εναλλακτικές ιδέες για το πώς μπορεί να επιλυθεί μία διαφωνία

(Στίχοι Τραγουδιού:

Το 'πες!

Δεν το 'πα!

Το 'πες, το 'πες, το 'πες!

Το 'πε!

Δεν το 'πε!

Το 'πε, το 'πε, το 'πε

Δεν το είπα κι ούτε θα το πω, το έχω μυστικό
κι αν ποτέ το πει κανείς, εγώ δεν του ξαναμιλώ.

Το καρφί θα βρει τον τρόπο να το πει
σιγά να μην του καίγεται καρφί
κοίτα τώρα ποιος μιλά, αχ, ποιος μιλά!

Ο μαρτυριάρης, λέει τα μυστικά

Το 'πες!

Δεν το 'πα!

Το 'πες, το 'πες, το 'πες!

Το 'πε!

Δεν το 'πε!

Το 'πε, το 'πε, το 'πε

Δεν το είπα, είπα, δε μ ακούς; Τι κάθεσαι και λες;
Κι όποιος πει ξανά πως το 'πα, ε, θα λέει υπερβολές.

Το καρφί θα βρει τον τρόπο να το πει
σιγά να μην του καίγεται καρφί
κοίτα τώρα ποιος μιλά, αχ, ποιος μιλά!

Ο μαρτυριάρης, λέει τα μυστικά)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρατηρώ την εικόνα και αξιοποιώ τις ρουτίνες σκέψεις

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
1. Δραστηριότητα ψυχολογικής και γνωστικής προετοιμασίας: <i>«Βλέπω – Σκέφτομαι – Αναρωτιέμαι»</i>	
Βλέπω:	
Σκέφτομαι:	
Αναρωτιέμαι:	
2. Δραστηριότητα διδασκαλίας του γνωστικού αντικειμένου: <i>«Δημιουργικές Συγκρίσεις»</i>	
Τι είδους συγκρίσεις μπορείς να σκεφτείς;	
3. Δραστηριότητα εμπέδωσης γνωστικού αντικειμένου: <i>«Χρώμα – Σύμβολο – Εικόνα»</i>	
Αν ήταν Χρώμα:	
Αν ήταν Σύμβολο:	
Αν ήταν Εικόνα:	
4. Δραστηριότητες αξιολόγησης: <i>«Τίτλοι»</i>	
Τίτλος /Κεντρική ιδέα κ.α.	
5. Μεταγνωστικές δραστηριότητες <i>«Συνδέω – Επεκτείνω – Προβληματίζομαι»</i>	
Συνδέω:	
Επεκτείνω:	
Προβληματίζομαι:	

Δραστηριότητα 2^η: «Πώς μπορεί να γίνει καλύτερα;» (Δραστηριότητα συζήτησης, ελεύθερου αυτοσχεδιασμού, συνεργασία σε ομάδες και αξιοποίηση τεχνικών θεάτρου)

Βάζουμε στα παιδιά μια μουσική (εδώ προτείνεται το Τραγούδι Διαξιφισμοί από το άλμπουμ Τεμπέλης Δράκος, καθώς έχει περιεχόμενο διαφωνίας και συγκρούσεων στα λόγια του) . Ζητάμε από τα παιδιά να κινηθούν ελεύθερα στο χώρο ανάλογα με το τι συναισθήματα τους προκαλεί η μουσική. Και καθώς η μουσική τελειώνει να χωριστούν σε δυο ομάδες.

Οι ομάδες έχουν δέκα λεπτά να συζητήσουν κατάσταση που τους είχε δυσκολέψει παλιότερα στην τάξη ή κάποιο γεγονός που τους είχε φέρει σε διαφωνία ή σε σύγκρουση με κάποιον φίλο τους. Τους λέμε ότι θα αναπαριστάνουν αυτή τη διαφωνία προσπαθώντας όμως αυτή τη φορά να βρουν εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης της διαφωνίας –καλύτερους από όταν είχατε συμβεί και είχαν έρθει σε σύγκρουση στην πραγματικότητα. Χρειάζεται να σκεφτούν τι καλύτερο μπορούσαν να κάνουν τότε για να μην τσακωθούν.

Προϋποθέτει να έχουμε συζητήσει με τα παιδιά και να μας έχουμε από κοινού εντοπίσει τις δυσκολίες και τι οδήγησε τότε σε σύγκρουση. Τους λέμε ότι κάθε ομάδα με τη σειρά της θα μπαίνει σε κίνηση και θα μιλά προσπαθώντας να εξηγήσει στους άλλους τα επιχειρήματά τους αλλά και να προσπαθήσει να βρει τρόπο να επιλύσει το πρόβλημα τους.

Παρουσιάζουμε την κούκλα διπλής όψης (double faced doll) και κάθε ομάδα επιλέγει ότι θα την αντιπροσωπεύει μία όψη της κούκλας. Συμφωνούμε με τις ομάδες ότι όταν η κούκλα έχει την όψη της μιας ομάδας εκείνη θα μπαίνει σε κίνηση και λόγο ενώ η άλλη ομάδα θα μένει ακίνητη σε tableau vivant (ακίνητη εικόνα). Αντίστροφα όταν η κούκλα αλλάζει όψη θα μένει ακίνητη η ομάδα που δεν αντιπροσωπεύεται από την κούκλα και θα μπαίνει σε κίνηση και λόγο η ομάδα που η κούκλα έχει την όψη που την αντιπροσωπεύει.

Ο/η νηπιαγωγός καθ'όλη τη διάρκεια θα καταγράφει λεγόμενα των παιδιών και θα παρατηρεί.

Στη συνέχεια **τα παιδιά καλούνται να κάνουν αυτό-αξιολόγηση** επιλέγοντας ένα από τα τρία προσωπάκια αυτό-αξιολόγησης (τα κατάφερα ικανοποιητικά-μέτρια-καθόλου)

Τέλος, **ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης** για να κλείσει η δραστηριότητα με αυτό. Και για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στο Portfolio μαθητή/-τριας.

7^ο εργαστήριο - «Η τελική μου ιδέα... 'στο αυτί'»!:

Στόχος του εργαστηρίου είναι η αποτύπωση των τελικών ιδεών των παιδιών για την έννοια της συνεργασίας και αντιπαραβολή των αρχικών και τελικών ιδεών των παιδιών

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ A4 χαρτιά λευκά
- ✓ A4 χαρτιά μπλε
- ✓ 4 μολυβοθήκες με ξυλομπογιές (μια για κάθε ομάδα)
- ✓ 4 ένα μολύβια (ένα για κάθε ομάδα)
- ✓ ταμπουρίνο ή τα δυο ξυλάκια
- ✓ Χαρτιά A4 χρώματος ανοικτού πράσινου –τόσα όσα τα παιδιά της τάξης
- ✓ Μολυβοθηκες –τόσες όσες τα παιδιά της τάξης
- ✓ Χαρτοταινία ή blu tack
- ✓ στην αίθουσα της τάξης ή αλλού χρειάζεται να έχει προβλεφθεί χώρος ελεύθερος για κίνηση)

Δραστηριότητα 1^η: «Τι γίνεται μετά;» (Δραστηριότητα σύνθεσης ιστορίας)

Καλούμε τα παιδιά στην Ολομέλεια και τους διηγούμαστε μία ιστορία για κάποια παρέα που έχουνε πάει μία εκδρομή αλλά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο να συνεχίσουν. Οι δυσκολίες μπορεί να είναι ότι συναντούν κάποια ποτάμια και κι είναι δύσκολο να τα διασχίσουν ή ότι συναντούν ένα άγριο σκύλο μπροστά τους κ.ό.κ.

Στόχος είναι τα παιδιά να συνεχίσουν την ιστορία βρίσκοντας με ποιο τρόπο ήρωες της ιστορίας μπορούν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες βοηθώντας ο ένας τον άλλον και συνεργαζόμενοι. Ο/η νηπιαγωγός καταγράφει την ιστορία και παρατηρεί τα παιδιά καθώς προσπαθούν να συνεργαστούν για να ολοκληρώσουν την ιστορία.

Δραστηριότητα 2^η: «Φτιάξτε σε ομάδες το παραμύθι» (Δραστηριότητα εικονογράφησης της ιστορίας σε υποομάδες)

Έπειτα τα παιδιά χωρίζονται σε τετράδες και παίρνουνε διαθέσιμα A4 μία μολυβοθήκη με ξυλομπογιές και ένα μολύβι η κάθε ομάδα μοιράζεται ένα μέρος της ιστορίας και η οδηγία είναι να εικονογραφήσουν όλο το παραμύθι.

Τα παιδιά πρέπει μέσα στις ομάδες να μοιράζουν αρμοδιότητες, να κατανοήσουν τη δουλειά που έχουν να κάνουν και να καταφέρουν να εργαστούν χωρίς να συγκρουστούν αλλά ολοκληρώνοντας αυτό που έχουν αναλάβει. Έπειτα θα γραφτούν λεζάντες στις εικόνες με τη βοήθεια του/της νηπιαγωγού.

Σε όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας ο/η νηπιαγωγός παρατηρεί και καταγράφει τους τρόπους που συνεργάζονται, το βαθμό δυσκολίας κλπ. Προσπαθεί μέσα από την παρατήρηση και τις καταγραφές που θα κρατήσει να αξιολογήσει και τις δεξιότητες που έχουν αναπτύξει ως προς τη συνεργασία τα παιδιά στη διάρκεια του προγράμματος. Επιπλέον, όταν τα παιδιά τελειώσουν, τα καλούμε να κάνουνε αυτό-αξιολόγηση μέσα στις ομάδες

(Προετοιμασία δραστηριότητας:

- ✓ ταμπουρίνο ή τα δυο ξυλάκια
- ✓ Χαρτιά Α4 χρώματος ανοικτού πράσινου –τόσα όσα τα παιδιά της τάξης
- ✓ Μολυβοθήκες –τόσες όσες τα παιδιά της τάξης
- ✓ Χαρτοταινία ή blu tack
- ✓ στην αίθουσα της τάξης ή αλλού χρειάζεται να έχει προβλεφθεί χώρος ελεύθερος για κίνηση)

Δραστηριότητα 3^η: «Η τελική μου ιδέα... 'στο αυτί'!» (Δραστηριότητα κινητική συγκέντρωσης με ατομικό ιχνογράφημα και συνέντευξη «στο αυτί».)

Στον ελεύθερο χώρο έχουν τοποθετηθεί αραιά απλωμένα παντού μπλε χαρτιά Α4 και πάνω σε κάθε χαρτί έχει τοποθετηθεί μία μολυβοθήκη με διάφορους μαρκαδόρους. Τα χαρτιά και οι μολυβοθήκες είναι τόσα όσα και τα παιδιά της τάξης.

Ο/η νηπιαγωγός με τη βοήθεια ενός ταμπουρίνου ή με τα δύο ξυλάκια δίνει διάφορους ρυθμούς για περπατήματα στα παιδιά. Η οδηγία είναι κάθε παιδί να κινείται μόνο του διατηρώντας τη σιωπή του περνώντας ανάμεσα από τα απλωμένα στο πάτωμα χαρτιά ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΤΑ ΠΑΤΑΕΙ και ανάμεσα από τους άλλους. Κατά τη διάρκεια της κίνησής του δε πρέπει να αγγίζει ούτε να μιλά στους άλλους.

Ο ρυθμός που δίνει με το μουσικό όργανο ο/η νηπιαγωγός στην αρχή είναι σταθερός για βάδισμα, χωρίς καμία εναλλαγή. Τα παιδιά προσπαθούν να περνούν από άλλους καλύπτοντας όλες τις πιθανές διαδρομές στο χώρο της αίθουσας. Όταν τα παιδιά καταφέρουν να συγκεντρωθούν και αποκτήσουν έναν καλό ρυθμό βαδίσματος τηρώντας όλες τις οδηγίες (συγκέντρωση, κίνηση σε όλο το χώρο της αίθουσας, μη επικοινωνία με τους γύρω), ο/η νηπιαγωγός δοκιμάζει και διαφορετικούς ρυθμούς με το μουσικό όργανο καθώς και σταματήματα- παύσεις αυτών. Η διατήρηση της παύσης του ρυθμού διαρκεί περίπου 5 δευτερόλεπτα κατά τα οποία δεν πρέπει να ακούγονται ούτε τα παιδιά –όσο γίνεται. Επιδιώκεται η συγκέντρωσή τους.

Ακολουθούν εναλλαγές ρυθμού. Σε κάθε παύση σταματούν κ.ο.κ. Οι ρυθμοί εναλλάσσονται γρήγορα. Όταν ολοκληρωθεί η αυτή η φάση (υπολογίζονται 5 λεπτά), στο τελευταίο σταμάτημα της μουσικής κάθε παιδί επιλέγει σε ποιο πράσινο χαρτί θα σταθεί και κάθεται δίπλα στο χαρτί.

Ζητάμε από τα παιδιά να μας ζωγραφίσουν **ό,τι τους έρχεται στο μυαλό όταν ακούνε τη λέξη συνεργασία**. Προβλέπουμε 10 λεπτά για αυτή τη δραστηριότητα ή αλλιώς όσο χρόνο χρειαστούν για να ολοκληρώσουν όλα τα παιδιά

Ακολουθεί συζήτηση ατομικά με τον/την νηπιαγωγό. Τα παιδιά πρέπει να πουν και να εξηγήσουν στον/στην νηπιαγωγό τι έχουν φτιάξει και τι τους έρχεται στο μυαλό με τη λέξη συνεργασία μουσικά χωρίς να ακούσουν τα άλλα παιδιά «στο αυτί» της κυρίας/ του κυρίου. Σημειώνουμε ότι αυτές **οι ατομικές καταγραφές και τα ιχνογραφήματα μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio** καθώς και **έπειτα κάνουμε αντιπαραβολή στην Ολομέλεια αρχικών και τελικών ιδεών)**

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα αυτό που επιδιώκουμε να αξιολογήσουμε με την περιγραφική αξιολόγηση είναι οι δεξιότητες που έχουν αναπτύξει τα παιδιά ως προς την συνεργασία.

Ο/η νηπιαγωγός προκειμένου να κατανοήσει και να συνθέσει το μαθησιακό προφίλ του παιδιού και να παρακολουθήσει πώς κατακτά το κάθε παιδί στην τάξη του προοδευτικά τις δεξιότητες που αναφέρονται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, θα χρησιμοποιήσει πάρα πολύ την **Παρατήρηση** των παιδιών κατά τη διάρκεια που αυτά εκτελούν τις οδηγίες σε ζευγάρια ή σε ομάδες συνεργασίας. Επιπλέον, θα χρησιμοποιήσει την **Καταγραφή** (καταγράφοντας συζητήσεις που κάνουν μεταξύ τους τα παιδιά προκειμένου να μοιράσουν αρμοδιότητες, να συνεργαστούν, να καταμερίσουν τη δουλειά και να αναλάβουν πρωτοβουλίες). Ο/η νηπιαγωγός θα καταγράψει επίσης διαλόγους των παιδιών και συζητήσεις που κάνουν μεταξύ τους σε περιπτώσεις που διαφωνούν ή συγκρούονται και πώς από μόνα τους επιλύουν ή όχι αυτές τις συγκρούσεις. Ακόμα, είναι πάρα πολύ σημαντικό να παρατηρεί ο/η νηπιαγωγός κατά τη διάρκεια της συνεργασίας στα ζευγάρια ή στις ομάδες εάν κάποια παιδιά παίρνουν πρωτοβουλία και κάποια όχι, εάν είναι πάντα τα ίδια παιδιά που αναπτύσσουν τις ίδιες συμπεριφορές, αν κάποια παιδιά στερούν την πρωτοβουλία από αλλά έχοντας ηγετικές στάσεις, απόψεις και συμπεριφορές στην ομάδα.

Ο/η νηπιαγωγός καλόν είναι επιπλέον μέσα από την παρατήρηση και τις καταγραφές να προσπαθεί να παρατηρεί εάν τα παιδιά μετακινούνται ή τροποποιούνται από αυτές τις συμπεριφορές βελτιώνοντας έτσι τις δεξιότητες συνεργασίας από τα αρχόμενα σε ικανοποιητικά επίπεδα σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις αποτίμησης (αρχόμενη, αναπτυσσόμενη, ικανοποιητική, εξαιρετική).

Τέλος, ο/η νηπιαγωγός κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων εργαστηρίων σε αυτό το πρόγραμμα έχει τη δυνατότητα να κάνει **συνεντεύξεις με τα παιδιά είτε ατομικές είτε ομαδικές**. Οι ευκαιρίες και οι ιδέες που δίδονται για συνεντεύξεις αναφέρονται αναλυτικά σε κάθε εργαστήριο. Επισημαίνουμε επίσης, ότι σε κάποια από αυτά τα εργαστήρια προτείνονται δραστηριότητες που προσφέρονται για να κάνουν **αυτο-αξιολόγηση οι μαθητές/-τριες**.

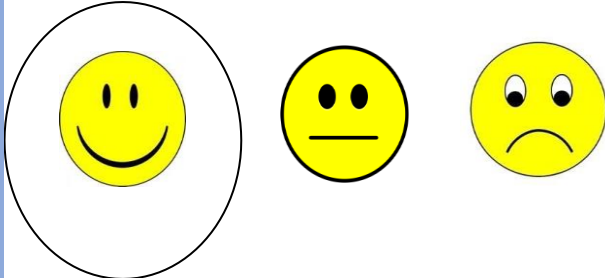
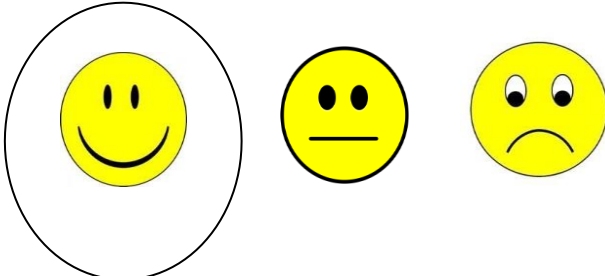

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης (έως 2 σελίδες)

Ανάλογα με τις δεξιότητες που έχει επεξεργαστεί ο/η νηπιαγωγός με τους/τις μαθητές/μαθήτριες σε κάθε συγκεκριμένη δραστηριότητα, επικολλά στο φύλλο για την αυτό-αξιολόγηση αντίστοιχες εικόνες αριστερά.

Ομοίως δεξιά στο ίδιο φύλλο ο/η νηπιαγωγός έχει βάλει τρεις φατσούλες που δηλώνουν τον βαθμό κατακτήσης της συγκεκριμένης δεξιότητας: «ικανοποιητικά», «μέτρια», «όχι ικανοποιητικά».

Ακολουθεί ένα παράδειγμα για τις Δεξιότητες Μάθησης, και πιο συγκεκριμένα για τις δεξιότητες: Συνεργασία και Επικοινωνία.

<p>Δεξιότητες μάθησης</p> <p>Παράδειγμα Δεξιότητα Συνεργασία</p> <p>Επικοινωνία</p> 	<p>Ο/η μαθητής/-τρια κυκλώνει μία από τις τρεις φατσούλες ανάλογα με το αν πιστεύει πως έχει καταφέρει να αναπτύξει τη δεξιότητα που θέτει αριστερά ο/η νηπιαγωγός.</p>
---	--

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Στο portfolio μαθητή/-τριας μπορούν να καταχωρηθούν ποικιλία δεδομένων από πολλές και διαφορετικές πηγές όπως: έργα του παιδιού (ζωγραφιές, κολάζ, κατασκευές, χειροτεχνίες κ.ά.), φύλλα εργασίας, ομαδικές ή ατομικές εργασίες, υλικό από σχέδια εργασίας, δείγματα γραφής, αφηγήσεις, συμπεράσματα συζητήσεων, καταγραφές παρατήρησης (π.χ. καταγεγραμμένες παρατηρήσεις συγκεκριμένων γεγονότων, κλίμακες ελέγχου και διαβάθμισης - ρουμπρίκες αξιολόγησης), σχόλια του παιδιού, του/της εκπαιδευτικού, των γονέων/κηδεμόνων, φύλλα αυτοαξιολόγησης του παιδιού κ.λπ.

Σημαντικό να πούμε ότι **επιλεγμένα φύλλα αυτό-αξιολόγησης** από όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται μπορούν εφόσον συμφωνούν και τα παιδιά να μπουν στους φακέλους portfolio τους.

Ενδεικτικές δραστηριότητες για το portfolio μαθητή/-τριας αναφέρονται ανά εργαστήριο ως ακολούθως:

3^ο εργαστήριο- Ανίχνευση αρχικών ιδεών

Οι ατομικές καταγραφές και τα ιχνογραφήματα του 3^{ου} εργαστηρίου που σχετίζονται με τις αρχικές ιδέες και γνώσεις που έχουν τα παιδιά για την έννοια της συνεργασίας, μπορούν να καταχωρηθούν στο portfolio

4^ο εργαστήριο- Ικανότητες επικοινωνίας:

Δραστηριότητα 3^η:

«Οι Κοντοπουθαρούληδες-εφευρέτες μας δίνουν οδηγίες από μακριά!»

Ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης η οποία μπορεί να καταχωρηθεί στο Portfolio μαθητή/-τριας.

5^ο εργαστήριο- Συνεργασία σε ομάδες:

Δραστηριότητα 1^η: «Βοήθησε την μπάλα να φτάσει στον προορισμό της»

(Κινητική δραστηριότητα – Συνεργασία σε ομάδες.)Από αυτό το εργαστήριο μπορούν να μπουν φωτογραφίες από τις προσπάθειες των παιδιών να συνεργαστούν στο κινητικό παιχνίδι καθώς και σχόλια από τις καταγραφές του/της νηπιαγωγού κατά τη διάρκεια της παρατήρησης.

Δραστηριότητα 2^η: «Ποιος δράκος θα χορέψει καλύτερα;»

(Δραστηριότητα κινητική- Συνεργασία σε υποομάδες.)Ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί μια Ρουτίνα από τις ρουτίνες σκέψης στο τέλος του εργαστηρίου η οποία μπορεί να καταχωρηθεί στο Portfolio μαθητή/-τριας.

6ο εργαστήριο- Απόκτηση ενσυναίσθησης και επίλυση συγκρούσεων

Εδώ μπορεί να καταχωρηθεί στο portfolio συμπληρωμένο το Φύλλο Εργασίας που θα δοθεί και θα επεξεργαστεί από τα παιδιά και τον/την νηπιαγωγό στα εργαστήρια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τα εργαστήρια του Προγράμματος «Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο» στοχεύουν στην ανάπτυξη & καλλιέργεια των συγκεκριμένων Δεξιοτήτων του Νου:
 - i. Στρατηγική Σκέψη & Επίλυση προβλημάτων
 - ii. Μελέτη Περιπτώσεων
 - iii. **Όλα τα παραπάνω**
 - iv. Κανένα από τα παραπάνω

2. Μια από τις προαπαιτούμενες γνώσεις για το Πρόγραμμα «Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο» είναι να έχουν προηγηθεί δραστηριότητες συνεργασίας με σταθερά ζευγάρια μαθητών/-τριών για 1-2 μήνες:
 - i. **Σωστό**
 - ii. Λάθος

3. Τα σταθερά ζευγάρια συνεργασίας των μαθητών κάθε πότε χρειάζεται να αλλάζουν;
 - i. Ανά δυο εβδομάδες
 - ii. Όποτε κρίνει ο/η νηπιαγωγός
 - iii. Όποτε το ζητούν οι μαθητές/-τριες
 - iv. **Ανά μια εβδομάδα**

4. Στο Πρόγραμμα «Συνεργασία στο Νηπιαγωγείο» έχει προβλεφθεί εργαστήριο για συγκρότηση ομάδας και από κοινού συμφωνία κανόνων εύρυθμης λειτουργίας αυτής και γιατί;
 - i. Όχι (επειδή τα παιδιά γνωρίζονται στην τάξη από το Σεπτέμβρη)
 - ii. Όχι (επειδή στα εργαστήρια εισάγεται κατευθείαν η επεξεργασία της έννοιας συνεργασίας)
 - iii. **Ναι (επειδή η διαδικασία συγκρότησης ομάδας και το συμβόλαιό της επικεντρώνονται σε ζητήματα που αφορούν στην έννοια της συνεργασίας)**
 - iv. Ναι (επειδή οι μαθητές/-τριες δεν γνωρίζονται όλοι μεταξύ τους επαρκώς)

5. Στα εργαστήρια αξιοποιούνται:
 - i. Πίνακες ζωγραφικής
 - ii. **Τεχνικές θεάτρου & φύλλα εργασίας με Ρουτίνες Σκέψης**
 - iii. Κανένα από τα παραπάνω
 - iv. Όλα τα παραπάνω

6. Στο portfolio μαθητή/-τριας μπορεί να καταχωρηθεί το Φύλλο εργασίας για την Επίλυση Συγκρούσεων.
 - i. **Σωστό**
 - ii. Λάθος

7. Το Φύλλο Εργασίας που αξιοποιεί Ρουτίνες Σκέψης για τις Δεξιότητες του Νου προτείνεται για τη Δραστηριότητα:

- i. «Ποιος Δράκος θα χορέψει καλύτερα;»
 - ii. «Τι γίνεται μετά;»
 - iii. **«Υπάρχει και άλλος τρόπος;»**
 - iv. «Οι Κοντοπουθαρούληδες εφευρέτες δίνουν οδηγίες από μακριά! »
8. Σε κάποια από τα προτεινόμενα εργαστήρια για την ανάπτυξη δεξιοτήτων Συνεργασίας προτείνονται από το Πρόγραμμα εναλλακτικοί τρόποι υλοποίησης δραστηριοτήτων με στόχο τη διαβάθμιση του επιπέδου δυσκολίας συνεργασίας των μαθητών/-τριών.
- i. **Σωστό**
 - ii. Λάθος
9. Η παρατήρηση των παιδιών και οι καταγραφές από τον/την νηπιαγωγό κατά τη διάρκεια υλοποίησης δραστηριοτήτων συνεργασίας:
- i. Παραδίδονται στους γονείς των μαθητών/-τριών
 - ii. **Αξιοποιούνται από τον/την νηπιαγωγό στην Περιγραφική Αξιολόγηση**
 - iii. Καταχωρούνται στο portfolio μαθητή/-τριας
 - iv. Τίποτε από τα παραπάνω
10. Κατά την ανάθεση δραστηριοτήτων συνεργασίας σε υποομάδες μαθητών/-τριών, ο/η νηπιαγωγός:
- i. παρεμβαίνει κατά την κρίση του σε κάθε ευκαιρία δίνοντας διευκρινιστικές οδηγίες στις ομάδες
 - ii. **αφήνει τους/τις μαθητές/-τριες να αναπτύξουν πρωτοβουλίες (καταμερισμός αρμοδιοτήτων, ανάληψη πρωτοβουλιών, ανάπτυξη επιχειρημάτων κ.ό.κ.)**
 - iii. επιλύει συγκρούσεις παιδιών και διαφωνίες στις υποομάδες
 - iv. είναι υπεύθυνος/-νη για την κατανομή αρμοδιοτήτων στις υποομάδες